

»One for the money...«

af Ole Straarup

»... two for the show« – *Musiksalternativ mellan motkultur och industri*.

Temanummer: Nordisk Forum, tidskrift for kritisk forskning, nr. 39–40, Kbh. 1983, 177 s., kr. 120.

Med snart to år på bagen har »... two for the show...« ikke nyhedens interesse længere. Den er med sin placering på dokumentationshylden ikke selv et alternativ mellem modkultur og industri. Men interessant. Også fra den synsvinkel, som jeg forbeholdte mig ret til at anlægge, da jeg (for længe siden, uha!) blev bedt om at mene noget om dobbeltnummeret: nemlig musikunderviserens. Vinklen senere, nu først lidt om opbygning og indhold.

»... Two for the show...« giver i uddrag resultaterne af det arbejde, som 3 års-perioden op til bogens udsendelse fandt sted i Nordisk Sommeruniversitets regi, i musikkredsen. Det alternative (til den kommercielle kultur) var NSU kredsens udgangspunkt, men samtidig interesserede man sig også for den musik, der blev produceret kommercielt. Med bidrag fra finsk, dansk, norsk, svensk og islandsk side dokumenteres denne dobbeltinteresse i en blanding, som på samme tid vidner om stor bredde i arbejdet, om svingende kvalitet og om de særlige træk ved nordisk (og vel andet internationalt) samarbejde: kompromis'er og manglende stringens i udvælgelsen af materialet.

Alle skal jo med, hvis det skal være rigtig nordisk.

Bogen er opdelt i fire hovedafsnit: Populærmusikanalyse (10 artikler), Ungdomskultur og socialisering (3 artikler), Alternativernes ideologi og organisering (5 artikler) og Du har ingen chans – ta' den (alternativ pædagogik, 3 artikler). Derudover er der en kommentar og debatafdeling samt en boganmeldelse. Ingen af disse dele har noget med musik at gøre, og jeg skal ikke komme nærmere ind på dem her. Blot oplyse, at det drejer sig om en diskussion om og af Hans-Jørgen Schanz' disputats og om Ove Kaj Pedersens bog »Videnskabsproblemet. – Introduktion til positivismetraditionen, den klassiske marxisme, Althusser-skolen, kapitallogikken.«.

Som nævnt er min vinkel først og fremmest (gymnasie)musikunderviserens. Måske lidt snæver og rettet mod materialets brugbarhed i en undervisningssituation. Men også i tråd med forfatterne, forstået på den måde, at vi har problemer tilfælles. I forordet til populærmusikanalyseafsnittet siges det: ...Musikkvitenskapen hat i liten grad beskjeftiget seg med ungdomskulturen i massemediasamfunnet. I forhold til samfunnsvitenskapene sakker musikkforskninga akterut på dette feltet, faget er ikke på høyde med situationen. Et teoretisk, begrepsmessig etterlep er resultatet av dette. ...Vi er

fornøyd dersom vi med dette kan bidra til utvikling av en tverrfaglig forståelse med tyngdepunkt i det musikalske.« Forhåbning om »fornøyelse« hos læseren! Spørgsmål: Indfris den?

Både ja og nej. Flere af analyserne står explicit i gæld til Philip Tagg og hans arbejde med populærmusikanalyse, et arbejde som fra flere sider er blevet kritiseret, men som bl.a. har sin styrke i, at det i fornem grad er bundet til og forklarer sig gennem det musikalske materiale. Musikvidenskabens problem over for populærmusikken har ikke alene været bundet til de »samfundsmæssige« sider af sagen, men så sandelig også til selve musikken, til sound'en og til musikoplevelsen. Hvis man ser på musikanalyserne i bogens første afsnit som helhed (begået af folk som Alf Björnberg, Katarina Brette, Johan Fornäs, Lars Lilliestam, Tapani Ritamäki, Trygve Söderling, Henrik Adler og Lars Ole Bonde), tegner der sig et billede af forskere og fortællere, som er ved at få flot hold på den samfundsmæssige, sociologiske side af analysen og af den tekst- og mediemæssige. Derimod er de musikalske analyser og eksemplerne i ord og noder få og summarisk-journalistiske eller mekanistisk-bombastiske. Sagt på en anden måde: Man har et problem som Adornos og med Adorno. Et par eksempler: I Henrik Adler og Lars Ole Bondes artikel om Malurt – »Kriserock – eller

rock i krise?» – får man en overbevisende gennemgang af Malurt's udvikling, eksemplificeret med tekster og pladecovers, samt nogle tankevækkende bud på spørgsmålet om autenticitet. Men hvad skriver de to cand.-mag.'er, der begge også har dansk som fag, om musikken? Ikke meget: »Malurt spiller hård og kontant rockmusik med rødder i 60'ernes beatmusik. Malurt er blevet betegnet som det danske svar på den amerikanske rock-guitarist Bruce Springsteen siden denne ved en koncert i Forum 1979 spontant medvirkede som gæstestar. Selv siger gruppen, at den foruden Springsteen er inspireret af grupper som The Clash og det danske rockband Gnags (MM5/80).« (...) »Musikalsk er Black out (...) den af de 3 LP'er, som har flest rock-modernistiske træk: dels en række elektronisk bearbejdede lydkulisser, som sætter oplevelsesuniverset i relief, dels en række minimalistiske motiver, 1-takts melodiske figurer som skifter mellem guitar og keyboards over mere traditionelle guitar-riffs, og som veksler med den type kontrapunktiske melodilinier over 2 eller 4 takter, som er så karakteristiske for den danske nyrocks mainstream (et typisk eksempel er »Mød mig i mørket«).« Disse er stort set ordene i en 12 sider lang artikel frem til den konkluderende opstilling af kvaliteter, som definerer den »autentiske fortælle måde« og disse kvaliteters manglende tilstedeværelse i Malurt musik – nå, nej: »Malurts produktion og udvikling.« Vil venstrefløjens analytikere have rockmusikken for sig selv? Hvad er det for (oplevelses-)kvaliteter – af personlig art (?) – som analysen endnu ikke kan rumme eller beskrive?

Et andet eksempel på, hvor svært det

(endnu?) er at få tingene til at nå sammen, kan man iagttage i den svenske artikel »Skräck och fascination – två hit-analyser«, der handler om Phil Collins-nummeret »In The Air Tonight« og Kim Karnes-nummeret »Bette Davis Eyes«. Sammenlignet med Malurt-artiklen indeholder denne artikel en langt større portion musikalsk beskrivelse og analyse, nodeeksempler m.m. (pædagogens købmandsagtige brugbarhedskriterium igen!), men konklusionen vokser ikke organisk ud af iagttagelserne og analysen. BUM! siger det: »Vi påstår helt fræckt att båda låtarna uttrycker den gamla världsordningens kris. Deras dubbelhet uttrycker på flera sätt den kapitalistiska världens egen dubbelhet: världen är verkligen i idag både vacker och skräkfyllt, förförisk och hotande. Samtidigt som de två låtarnas musik låter oss ana denna världs upplösning, så finns där element till ett efterkapitalistisk musikspråk, som inte bara återgår till förkapitalistiska modala strukturer, utan utvecklar sådana aspekter tillsammans med den borgerliga musikkulturens frukter. I den meningen kan således dessa båda kommersiella och politisk omedvetna låtar innehålla både kritik och utopi.« Jo, tak skal De ha', fru Kammerherreinde! For er det ikke sådan med al »god musik«? Og hvorfor anvende sådan et marxismistisk stød under bæltestedet som metafor for det gys, som sidder sammesteds, også hos forskerne Björnberg, Fornäs, Brette og Lilliestam i Sverige?

Er det således ud fra musikunderviserens særlige vinkel begrænset hvad der er at hente af grydeklare sager, skal det medgives at en række mere over sigtsmæssige eller rent teoretiske artik-

ler er særdeles vægtige og værd at få på lager: Trygve Söderlings om rockmusikken forskellige »credibility'er«, Elo Nielsens om CCCS-teoriene (Centre for Contemporary Cultural Studies, Birmingham) og Geir Johnsons om »Poplåten som fortelleteknisk form«.

I afsnittet om ungdomskultur og socialisering har jeg især haft glæde af Gestur Gudmundsons artikel om Jim Morrison og Bruce Springsteen, »To slags rockrebeller«.

I bogens tredje afsnit om alternativernes ideologi og organisering vil Jens Henrik Koudal artikel »Folkemusik – drømmen om håbet« være kendt af Modspils læsere, indholdsmæssigt ihvertfald. Den handler om den danske folkemusikscene og – i forlængelse heraf – om Evald Tang Kristensen. Det har de godt af at få noget at vide om i de øvrige nordiske lande, også selv om de dér vil have lidt svært ved at se den umiddelbare logik i koblingen mellem artiklens to hoveddele. For danskere er der et interessant indblik i finske forhold – »Rock och Nationalitet i Finland«, skrevet af Tapani Ritamäki og Trygve Söderling, og endelig giver Erling Bjurström og Johan Fornäs en fin historisk oversigt og analyse af »det svenske musikalternativ i 70'erne«, dets organisation og manifestationer.

Bogens fjerde og sidste afsnit handler om ungdomsarbejde, pædagogik og rockmusik. Johan Fornäs og Ove Sernhede fortæller om et uhyre perspektivrigt arbejde blandt unge i Göteborg (Låt Tusen Stenar Rulla) hvor man gennem tilbud om undervisning i rockmusik gjorde nogle tankevækkende erfaringer med identitetsudvikling, selvorganisering og bevidstgørelse af og blandt »förstadsungdomar«. »Rock-

I Gøteborg har man gennem tilbud om undervisning i rockmusik gjort nogle tankevækkende erfaringer med identitetsudvikling, selvorganisering og bevidstgørelse af og blandt »förstadsungdomar«.

musiken har den fördelen att den till formen är väldigt enkel. Alla kan lära sig de tre ackord och det raka trumkomp som krävs för att det ska låta rock... Det står snart klart för de flesta att för verkligen kunna spela som förebilderna krävs träning i flera år. Drömmarna och visionerna tas ändå inte ner på ett alltför brutalt sätt. När man pluggar in och kör sina tre ackord så låter det ändå så de skvätter. – Även om man inte har blivit stjärna så har man i alla fall blivit Någon; Medlem i ett rockband, man kan något, man har fått ett värde.» (Ove Sernhede, s. 144). De to författare giver i den forbindelse også

nogle vægtige bidrag til forståelsen af ungdomsarbejdet som del i strategien for social forandring, om vigtigheden af at tage drømmene alvorligt i dette arbejde. Opmuntrende! (Ove Sernhede har forøvrigt skrevet en bog om projektet: »Av drömmar väver man...«. Bogen er udgivet af Socialstyrelsen og kan købes ved henvendelse til Utbildningsproduktion AB, Box 16045, 200 25 Malmö, tlf. 040–29 10 50). Og sådan er der tilsyneladende en verden til forskel fra gymnasie musiklærers arbejde i institutionen og socialarbejderens i miljøet: Søren Schmidt fortæller om et projekt med en »rock-dukke-opera om

de danske bønder« på Herlev Statsskole, med gymnasieelever altså. Men det når alligevel rimeligt sammen, når vi kommer til konklusionerne: »Autoritære socialisationsmønstre afløses af selvregulering, gruppearbejdsorientering og kreativitet«. Men hvorfor netop med rockmusik? Det får man efter min mening ikke et udtømmende svar på. Er det med samme begrundelse som Sernhede nævner i citatet ovenfor? Det er ligesom ikke nok at det ligger i luften.

»... two for the show...« skal man efter min mening være glad for, men du godeste hvor er den irriterende!